

tum, quâ patet, Imperium suo non gauderent effectu, & hinc privilegium impressorium bibliopolæ ab Imperatore concessum à statu quodam Imperii tolli non posse in thesi certum puto. *Stryck. in U. M. de constit. Princ. §. 11.* Quamvis in hypothesi, quâ aliquis Imperii status grave inde quoad suos subditos incommodum sentire cognosceretur, Imperator privilegii à se concessi executionem non facile usurus sit.

VIII. Nec suprema Imperii Dicasteria, nec Provinciale Principis territorialis, aliive magistratus subalterni privilegia concedunt, ministri enim Juris sunt, non arbitri. . . nec communitas aliqua, nec collegium, nec tribus, uti enim statuta non ferunt, nisi omnino improprie talia, ita nec exemptiones à lege facere possunt, nisi tales, quæ potius conventionis seu pacti, quàm privilegii naturam participant. . . . si magistratui cuidam subalterno, volente ita Principe, Jus statuendi competeret, ille concedendo privilegia nihil alienum à munere suo faceret, sed illud ipsum, quod in Jure statuendi jam tum comprehendebatur; nec enim debet, cui plus licet, quod minus est, non licere *L. 21. ff. de R. J.* pariformiter si cui gratiosa Principis concessio potestatem faceret à Jure communi eximendi, rectè is privilegia concederet, ut à aliàs Jure statuendi foret destitutus.

CAPUT II.

De Privilegiorum Interpretatione.

I. **I**nterpretatio privilegii nil aliud est, quàm congrua verborum ejus explicatio, quâ fit, ut percipiatur, quid, quantumve sub hoc vel illo privilegio, sub hac vel illâ privilegii specie contineatur, ac comprehendatur. Interpretatio hæc vel *authentica* est, & vim legis habet, æmulatur huic *usualis* & participat virtutem authenticæ. *L. 38. ff. de leg. vel doctrinalis.* hæc si simpliciter secundum verba facta privilegium declarat, *grammatica* vocatur, si privilegiantis mentem ex probabilibus conjecturis, argumentis, & rationibus exponat, *logica* dicitur, quæ iterum vel *extensiva*, si ratio pri-

privilegii latior est verbis, vel *restrictiva* est, si ratio verbis specia-
lior & angustior. *Bæhm. tit. 1. ff. de Just. & Jur. §. 2. & seqq.*

II. Sicuti legis, ita & privilegii *authentica* interpretatio soli po-
testati legislativæ primariò tribuenda, sic *Paulus in L. 43. pr. de
vulg. & pupil. substitut.* ait: *beneficia quidem Principalia ipsi Prin-
pes solent interpretari.* Hoc circa privilegia arbitrium cum potestate
legislativâ jam supra magistratui subalterno, aliisque statuendi fa-
cultate destitutis negavi; cum verò, quam Princeps impendit pri-
vilegio, interpretatio solis liberæ voluntatis regulis alligata sit, ut
inquit *Celsus in L. 191. de R. J. quem modum beneficii sui esse vel-
let, ipsius æstimationem esse*, nec de Principali Judicio disputare
oporteat *L. 3. C. de Crim. Sacril.* meum jam non est multa dis-
ferere de regulis, secundùm quas Judicium Principis in interpre-
tando privilegio institui possit, aut debeat.

III. Ad Judicem ergò progredior, cujus officio, quin annexa sit
potestas *doctrinaliter* interpretandi privilegia, & applicandi, eò mi-
nùs dubitandum, quòd illa nec Jurisconsultis denegetur *L. 43. pr.
de vulg. & pupil. substitut.*: cui namque de regulâ, ei quoque de exceptione,
cui de lege generali, ei quoque de singulari seu privilegio cognitionem
competere, triti Juris est. At verò cum leges sint, quæ jubent in-
terpretationem strictam, uti *L. 21. ff. de testam. milit. L. 162. ff.
de R. J. L. 3. C. de Leg. item C. 3. C. 7. C. 20. X. h. t.* Sint
& aliæ, quæ plenissimam, & largissimam volunt, veluti *L. 3. ff.
de constit. Princ. L. 201. & 220. ff. de V. S. nec non C. 22. X.
h. t. C. 6. X. de donat.* quid in hac legum diversitate statuet Ju-
dex Areopagita, quam impendet interpretationem? Hærentem de-
terminare possunt sequentia.

IV. In omni interpretatione nil curandum magis, quàm ut *vo-
luntas*, propositum, & intentio conditoris conservetur *L. 18. ff. de
leg. etsi fors verba diversum sonent L. 3. ff. de reb. dub. Velle au-
tem non præsumitur Princeps ea, quæ non potest*; nunquam igitur
privilegii interpretatio ultra *potestatem* aut *voluntatem* Principis
extendenda. Quare cum Princeps leges quidem ferre possit, sed
hu-

Inmanas tantum, talesque, quæ nec Juri naturali, gentium, aut divino positivo adversentur, ita fiat privilegii interpretatio, ut ne his Juribus contraria permittat, imò improprianda potius verba privilegii, quàm ut quid iniqui contineant C. 8. X. de Sent. excom. Boehm. de fin. priv. reg. cap. 2. §. II. ut Justitiam, æquitatẽque ità honestatem, verecundiam, pietatem, & bonos mores Princeps inviolatos conservare debet, nec ullum sibi adversus ista Imperium datum existimet, hæc enim quæ lædunt, nec facere nos posse credendum est. Ait Papin. in L. 15. ff. de condit. instit. hæc contra ne impingat, constringantur privilegii fines.

V. Contra Jus, & utilitatem publicam nil velle censetur Princeps, cujus talis semper voluntas esse præsumitur, qualis esse de Jure debet; igitur concessum ab eo privilegium non debet salutem, & utilitatem publicam lædere L. 10. C. de Ss. Eccles. L. 6. ff. qui testam. fac. poss. hinc quoties cum Jure publico privilegiarius concurrit privilegium ejus ob publicam utilitatem & necessitatem, aut quiescat tantisper necesse est, aut ipsum eò interpretari conveniunt, ne communi necessitati, & utilitati contrarietur. Ita immunitas à collectis non extenditur, ad illas, quas suboriens subito necessitas imponit, neque dum magna urget necessitas, quæquam à murorum vigiliis privilegium excusat. C. 2. X. de immun. Eccles.

VI. Nec moris est Principum in cujusquam injuriam beneficium tribuere L. 4. C. de Emanc. & iniquum est cum alterius quæquam damno locupletiores fieri L. 14. ff. de condict. ideoque nec illud velle censetur Princeps, cujus voluntas semper justa præsumitur; proinde privilegium in præjudicium, damnum, vel injuriam tertii cedens, aut subreptitium & pro nullo habetur C. 22. X. de V. S. L. 4. C. de emanc. aut si fieri possit, ita interpretandum, ne in tertii præjudicium, fraudem, aut injuriam tendat C. 2. C. 5. X. de ædif. Eccles. C. 2. X. de relig. Domib.

VII. Quæ ratio concedere jussit privilegium, ea quoque talem illius interpretationem suadet, ut, qui expressè vel tacitè in privilegio continentur, ex eo fructum sentiant; instituatur ergò ita interpretatio, ne fiat inutile, aut elusorium, sed semper quid ultra,

aut contra Juris communis tenorem operetur, est enim hæc essentialis privilegii forma, quæ si abesset, privilegium nullum evaderet. *Grot. de J. B. & P. L. 2. C. 18. §. 4.*

VIII. Cæterùm cum privilegia æqualitatem tollant inter cives, inæqualitas autem odiorum, rixarum, & æmulationum mater sit, ita quidem semper accipiendum privilegium, ut quid concedat contra vel ultra Jus commune, ut tamen etiam, quantum fieri potest, minimum Juri communi deroget *Bœhm. de fin. priv. reg. C. 2. §. 14.*

IX. Ex hæctenus dictis de se fluunt sequentes regulæ: **PRIMA.** *Privilegium non debet nimium derogare Juri communi, nec includere casum legibus naturæ, Divinis, honestatis, verecundiæ, pietatis, utilitati publicæ, & Juri alteri quæsito contrarium, quod ne fiat, stricta sit privilegii interpretatio.* Firmat hanc regulam **ALEXANDER III.** in concilio Lateran. toto Cap. 3. h. t. **SECUNDA:** *privilegium ob nimis strictam verborum acceptionem non debet fieri inutile, & elusorium, nec degenerare in jus commune, sed semper jus singulare contra juris communis tenorem constituat, hunc in finem privilegii Interpretatio latior esto.* hanc regulam stabilit **HONORIUS III.** c. 26. h. t. *Ubi severitate debitâ castigatos vult eos Judices. qui privilegii non vim, & potestatem, sed sola verba sectantes in fraudem privilegiatorum sententias ferunt.*

X. Consequitur ex Regula primâ (1) privilegium quo septuagesimo anno absoluto immunitas ab oneribus civilibus præstatur *L. 1. C. qui ætat. restringi ad munera, quæ corpore, non etiam ad illa, quæ consilio vel patrimonio obeuntur, extendi debere L. 2. §. penult. ff. de excus. & vacat. mun.* (2) privilegium de habendis sacris in privatis ædibus, intelligendum esse de Oratorio, & absque campanis. *C. 10. X. h. t.* (3) Privilegium, ut de laboribus, quos propriis manibus, & sumtibus colerent, decimas non solverent Monachi de Nevelesiâ, non extendi ad agros, quos conduxerant, aut receperant ad firmam *C. 8. X. de decim.* (4) Privilegium, quo quis à testimonio in Judio dicendo eximeretur, limitari ad casum, quo alii testes haberi possent, non autem extendi ad illum, quo nequeunt haberi alii, quia contra pietatem foret, si obstante hoc privilegio innocens causâ deberet cadere, aut contra honestatis publicæ rationem, si reus criminis propterea convinci non posset. *Bœhm. de fin. priv. reg. C. 2. §. 15.*

XI. Consequitur ex Regulâ secundâ (1) Legatorum immunitatem non ita coarctandam, ut ab injustâ tantùm vi tuti essent; in eo enim nil esset præcipui. *Grot. de J. B. & P. L. 2. C. 18. §. 4.* (2) Immunitatem hanc ad Legatorum famulos, & comites necessarios extendendam. *L. 41. §. 3. ff. de excus. tut. L. 7. ff. ad leg. Jul. de vi pub.* (3) Privilegium Fratrum Minorum & Prædicatorum, ut ubicunque fuerint cum altari viatico missarum solennia celebrarent, intelligendum, ut præfata indulgentia ad consensum loci Prælatorum (Episcoporum) adstricta non sit *C. 30. X. h. t.* (4) Sic privilegium, quod Ponticis beneficio Pompeji M. concessum legitur, ut matre Ponticâ natus Ponticus esset *L. 1. §. 2. ad municip.* non restringendum ad solos vulgò quæritos, sed prorogandum quoque ad legitimos, modò matre Ponticâ oriundi, licet patre extero. (5) militum privilegia extendenda regulariter esse ad Curiones castrenses, Medicos &c. *L. 33. §. 2. ff. ex quib. caus. major.*

CAPUT III.

De Privilegiorum Concurſu.

I. Sicuti privilegium, dum de certâ concedentis voluntate constat, tutò opponitur illi, qui jure communi contra privilegiatum uti prætendit, ita etiam elanguet contra illum, qui eodem privilegii genere, in eadêmque causâ gaudet, quò collineat regula in vulgus nota: *privilegiatus contra æquè privilegiatum non privilegio suo, sed jure communi utitur.* *Stryck. de Jure privil. contra privileg. C. 1. n. 52.* Cum curmâ *Auth. ibi cit.* hinc (1) minor adversùs mutuò sumtam ab alio minore pecuniam, ludendòque perditam nequit restitutionem in integrum petere: par enim privilegiatus cum pari concurret in pari causâ, in quâ consumentis conditio melior est. *L. 34 ff. de minor.* (2) Miserrabiles personæ, quæ sive agant, sive conveniantur, omisso Judice inferiore, statim ad Superiorem provocare possunt; si verò concurrant inter se, quoad primam causæ audientiam, & cognitionem, ad curiam Principis se se evocare nequeunt; conquassatis enim privilegiis standum est Juri communi, *Brunnem. ad L. un. C. quando Imp. Juv. pupill.*